

RÉGEN MINDIG SÜTÖTT A NAP

„ – Ismerem azt a rajzfilmet – mondja Landsman.

– Akkor azt is tudja, – mondja Shpilman asszony, – hogy a farkas a levegőben is tud futni. Tud repülni, de csak addig, amíg azt hiszi, hogy a lába érinti a földet. Amint lenéz, és látja, hogy hol van, és megéri, hogy mi történik, elkezd zuhanni, és összetöri magát a földön.

– Igen, emlékszem – mondja Landsman.

– Így van ez egy sikeres házasságban is – mondja a rabbi felesége. – Az elmúlt ötven évet azzal töltöttem, hogy futottam a levegőben. És nem néztem le.”

Michel Chabon

1

Alice ma érdeklődik, nem szeretnék-e hozzájuk költözni, van a garázs fölött egy üres lakrész, főzőlappal, fürdőszobával, közlekedhetem a garázson át, így este már senki sem zavarna, egy pillanatra esztelen szabadságvágy fog el, Alice látja, mennyire fáradtan érkezem reggelenként hozzájuk, hajnalban kelek, este érek haza, udvariasan nemet mondok

2

Hazafelé a metrón köd van, vagy én látok ködösen, az agyam kiszáradt szivacs, Alice gyerekei egész nap kiabálnak és futkosnak, balról beszáll valaki, rám néz, és megszólít, megpróbálok a fölém hajló arcra fókuszálni, Réti Margit az, egy csoportba jártunk az egyetemen, Grétinek hívtuk

Gréti egy zöldellő tisztás közepén ül, tavasz van, minden napfényben fürdik, a hátizsákok kusza kupacban az erdőszélen, áttetsző, fehér fátyol mögött látom a jelenetet, harminc éve történt, Rétigréti, Rétigréti, Rétigréti, éneklük a fiúk üvöltve, és körbetáncolják, mutogatják a szőrös lábukat, Gréti a férfiláb szépségverseny döntőbírája, dülöngél a nevetéstől

75

Gréti arcán keserű, féloldalas fintor, azt hiszem, a válását magyarázza, zúg a metró, alig hallok valamit, bébiszitter vagyok, mondom, mert más nem jut eszembe, Gréti Csaba után érdeklődik, jól van, felelem, pedig utoljára fél éve beszéltem vele, akkor is csak telefonon, nem láttam azóta a szörnű nap óta, a metró ismét elindul, felállok, Gréti is felemelkedik, beszél-beszél, figyelmes tekintettel néz rám, nem hallok, mit mond, már gesztikulál is, rám mutat, a szerelvény közben lassít, csökken a zaj, egy bár lesz, mondja Gréti, nem értem, miféle bárról beszél, megáll a metró, kinyílnak az ajtók, integetek a peronról, Gréti eltűnik a szemem elől, állok

3

A Bálna kiflivé gömbölyödve fekszik az ágyon, hatalmas tompora és elefánt vastagságú combjai eltakarják a felsőtestét, meztelen talpa mocskos, nem alszik, ilyenkor még nem alszik, de nem válaszol a köszönésekre, kioktatom udvariasságból, erre már reagál, szófogadóan felém fordul az ágyon, erre megszánom, de ugyanakkor felbőszít piszkos talpa, ki tudja, mikor mosakodott utoljára, a takarót nyakig felhúzza, nem látszik a dupla tokája, csak a hasított álla, így majdnem úgy néz ki, mint fénykorában, istenem, milyen szép férfi volt, de azért kissé hunyorítanom kell, hogy a régi énjét lássam benne, tevékeny volt és tehetséges, Csabától tudom, hogy a gimnáziumban matematikai zseninek tartották, de ő nem akart tudós lenni, szerintem egyszerűen gyanakvással szemlélte a tudományt, pedig Csaba szerint egy második Lovász is lehetett volna belőle, sohasem volt hajlandó matekozni a gyerekekkel, nem segített sem Mariannak, aki örökölte a tehetségét, sem Lilinek, aki viszont gyenge matekos volt, végül azonban megoldódott ez is, Mariann boldogan korrepe-tálta Lilit, és az apja helyett a matematika tudományok doktora lett, mindenki szerint ez csak az első lépés, és Mariann sokkal többre viszi majd, mégis, nem az apja a legbüszkébb rá, a híres matekzseni, hanem az én anyám, aki úgy viselkedik, mintha ő tojta volna Mariannt, visszamegyek a konyhába, kipakolom az enivalót, elkészítem a Bálna vacsoráját, tálcára rakom, beviszem neki, hatalmas nyögések közepette felül az ágyon, és mohón, habzsolva

fal, leülök és figyelem, ahogy eszik, lassan múlik az éhsége, és már nem zabál annyira, ekkor megmondom neki, hogy meg akarom hívni Csabát, undorral felmordul, legalább kénytelen leszel felkelni, tiltakozva rázza a fejét, otthagynom, haját akartam mosni, de vacsora nélkül bedőlök az ágyba

76

Hőfőhérfátýol mögött a múlt, a Duna visszaveri a napsugarakat, szinte vakít a sok fény, csillámlik a víz, két figura megy a parton, Csaba és én, vitatkozunk, veszeksüzünk, hadonászunk, világmegváltunk, párizsi tavasz, vallás és politika, Thomas Mann, Bergman, cseh új hullám, régi szerelmeink elmesélése, vének és tapasztaltak vagyunk, nyáron múltunk húszévesek, mindent tudunk az életről, mindent értünk, és mindent elmagyarázunk egymásnak, Csaba a barátom, a testvérem, a nem létező bátyám és öcsém egy személyben, mindig velem lesz, süt a nap, régen mindig sütött a nap

Ijesztő zajra ébrednek fel, valaki fojtottan ordít, a Bálna az, fejére húzta a takarót, felébreszttem, miért rázogatsz, mert kiabáltál, nem kiabáltam, amióta csak ismerem, kiabál álmában, akkor is ezt tette, amikor a csúcson volt, az országban elsők között kezdett építési vállalkozásba, igazi nagymenő lett belőle, ház a Rózsadombon, balatoni nyaraló, vitorlás, építeni komoly dolog, de a matematika nem az, semmit sem tudott kezdeni rettenetes okosságával, és nem osztotta meg senkivel, barkácsolni otthon komoly dolog, de a gyerekekkel foglalkozni nem az, soha nem árulta el, miket álmodik

Visszafekszem, nem tudok elaludni, próbálok valami szépre gondolni, tengerre, báránýfelhőkre, napsütésre, de az esküvőnk képe tolakszik elő

Földig érő fehér ruha, gyönyörű vagyok, Bálint a legszebb férfi a világon, anyám nem jött el, nem áll szóba velem, mert abba hagyta az egyetemét, segítséget kért Bálinttól, Bálint biztatta, hogy ne aggódjon, ő majd eltart, anyósom halaszemű hústórony, mereven bámul rám, Bálint is Csabát akarta tanúnak, de Csaba engem választott, csodálatos Csaba, ő az enyém, enyém, enyém, rengeteget segített, neki köszönhetjük az esküvői ebédet is, hálálkodom érte, elhárítja, azt mondja, felelősnek érzi magát, nem értem, ő csak összeismertetett minket, gyönyörű esküvői köszöntőt mond, olyan hatással van rá a saját beszéde, hogy könnyes lesz a szeme, ne igyál többet, sűgom neki

4.

Vasárnapi családi ebéd, Mariann, Lili, vők, Zsoltika, aki annyit nyüzsög, mint Alice összes gyereke együttvéve, lelöki a nagyapja nagy becsben tartott fotóját az éjjeliszekrényről, amelyen a férjem az anyjával ül a verandán, a képen

anyósom mohón, kiguvadt szemmel lesi a fiát, mintha belé akarna költözni, a Bálna fekszik az ágyban, meg sem moccan, a lányok undorral nézik, apátok beteg, dehogy beteg, csak elhagyja magát, el sem jött az esküvőmre, panaszoja Lili, a Bálna Mariann esküvőjén még ott volt, Mariannék igazi, hét országra szóló lakodalmat csaptak, meghívtak boldog-boldogtalan, nemcsak a rokonokat és a barátokat, hanem a mi ismeretségi körünket, sőt, az én fiatalkori barátnőimet is, Bálint régi barátai nem jöttek el, mert sose voltak barátai, eleinte ez még tetszett is nekem, ő volt a magányos cowboy, úgy is nézett ki, komor volt és rettenthetetlen, szótlán és megközelíthetetlen, aznap is megtévesztően sütött a nap, amikor megismerkedtünk

77

A klinikán professzori vizit van, elől megy a professzor, utána a helyettese, majd a főorvosok, és így tovább, a medikusok zárják a sort, a kórtermekbe csak az első négy-öt ember fér be, mégis naponta ott vonul az összes doki a prof mögött, mi már a lépcsőházban állunk, a sor végén két orvostanhallgató csókolózik, végül néhányan ellógunk, az Üllői út és a Ferenc körút sarkán árkok, munkagépek, betonkockák, építik a metrót, viháncolunk, a ragyogó napfényben rengeteg porszem táncol, ti hová mentek, kérdezik a többiek, Egerbe, feleli Csaba, nagy röhögés, azt hiszik, viccel, pedig valóban meg akarja mutatni nekem Egert, tudja, hogy boldogan követem, elbúcsúznak a többiektől, és ekkor szembejön velünk egy vonzó, jóképű fickó, sötét hajú és kék szemű, felismerik egymást Csabával, üdvözlés, félszeg, darabos kézfogás, Csaba eltörpül Bálint mellett, aki kis híján két méter magas, Kő Bálint, mutatja be Csaba, egy osztályba jártunk a gimiben, Bálint tényleg kő, nagydarab, izmos, a kézfogása erős, szívesen megütögetném a mellkasát, mert szent meggyőződése, hogy kőből van az is, rendíthetetlennek és megközelíthetetlennek tűnik, később kiderül, hogy valóban az

5.

Ólomlábakon vánszorgó idő, végre szombat van, az ablakban leskelődöm, várom a vendégeket, amikor meghívtam Csabát, bevallotta, hogy megint megnősült, miért nem mondtad, zavart motyogás a válasz, kíváncsi vagyok az új feleségre, és persze Csabára is, azt hittem, hogy engem már semmi sem tud lázba hozni, de nem láttam Csabát azóta, hogy...

Gyönyörű tavaszi reggel, a hatalmas teraszajtó nyitva, orgonaillat, Bálint lassan készül mint én, máskor ilyenkor már nincs is itthon, mit csinálsz ma,

kérdezi, eddig sohasem érdekelte, mivel töltöm az időt, Csaba nemrég kicsábított a strandra, lovagiasan cipelte a takarót, hová tegyem, napra vagy árnyékba, meglepődtem, nem voltam hozzászokva, hogy bárki a kedvemet keresse, mit csinálsz ma, türelmetlenkedik Bálint, a szokásosat

78 *Hosszas mászkálás a piacon, az első fizetésnél kiderül, hogy otthon maradt a tárcám, rohanás haza, Bálint az ágyon fekszik, a feje félrebillen, nem vesz levegőt, próbálom a szívét meghallgatni, jaj, de béna vagyok, hívom Csabát és a mentőket, Csaba fut be elsőnek, csak két háznyira lakik tőlünk, megmenti Bálint életét, a mentősök örülnek, én a kanapén térek magamhoz, Csaba mellettem ül*

Amikor végre csengetnek, összerezzenek, nem értem, miért nem láttam őket az ablakból, Csaba lép be elsőként, haja takaros kis lófarokban, hetvenes évekből visszamaradt modell, ő megengedheti magának, ismert ember, gyermek-szívsebész, szinte művész, nyúzott, fáradt, a felesége a lánya lehetne, tűzpirosra kirúzsozott vastag száj, köldökig kivágott ruha, nem nehéz távolságtartóan viselkednem vele, csak egyszer követtem el azt a hibát, hogy jóban voltam egy Csaba-feleséggel, méghozzá az elsővel, Csaba nem sokkal az esküvőm után megnősült, egy évfolyamtársnőnket vette el, tíz év után váltak el, mindketten szidták nekem a másikat, rémes volt, igyekeztem tárgyilagos maradni, de mégiscsak Csaba volt az én Csabám, az asszony femininnek tartotta, mert gyakran ölbette és puszilgatta a gyerekeket, sohasem felejttem el, hogyan rohant elő a klinikán a főnővér, amikor a gyerekek visitottak, kiderült, hogy a nevetéstől visitanak, Csaba már a hetvenes években feltalálta a bohócdoktort, mókázott a kicsiknek, nemcsak a saját gyerekei imádták, hanem az anyémek is, vadidegen kölykök fürtökben lógtak rajta, Csaba gyerekszeretetéből aztán háború lett, ő éppen úgy ragaszkodott a gyerekeihez, mint a felesége, ide-oda lopkodták őket, és ugyanez történt, amikor Csaba másodszor vált el

Most jövök rá, mennyire hiányzott Csaba, Bálint öngyilkossági kísérletéig összejártunk, bár egyre ritkábban, aztán elköltöztünk a Rózsadombról, és nem találkoztunk, nem bántam, kerültem a Duna-partot is, meg minden mást, ami a fiatalságomra emlékeztetett

Lássanak csodát, a vendégek kedvéért a Bálna előjön a vackáról, olyan kövér, hogy alig tudja vonszolni magát, az öngyilkossága után kezdett el hízni, csak feküdt az ágyban és evett, soha nem árulta el, honnan szerezte azt a rengeteg altatót, amit a vérében találtak, az összeomlásig fogalmam sem volt róla, hogy baj van, Bálint nem avatott be a cég anyagi ügyeibe, mindvégig úgy viselkedett, mint máskor, komor volt és hallgatag, igazi Kő, rendíthetetlen és megközelíthetetlen, sem az ellen, sem én nem tudtuk megközelíteni, az öngyilkossága után mindent elvesztettünk, rózsadombi házat,

nyaralót, vitorlást, Mariann lakótelepi garzonjába költöztünk, ő pedig az élettársához, aki később feleségül vette, Kő szép lassan eltűnt, helyette egy Bálnát kell gondoznom, a Bálna hasonlít Kőre, hallgatag, rosszkedvű és megközelíthetetlen, most mintha kissé felvillanyozódna Picaszszájú dekoltázsától, a kis hölgy, külleme ellenére, sajnos, nem buta, talán csak műveletlen, a Google-t Gógl-nak ejti, ránézek Csabára, aki máskor héjaként csap le minden hibára, Csaba nem figyel Picaszszájúra, engem néz, nem tudom, hogy arcán a kis fintor mosoly, vagy

79

Gyertek máskor is, mondom, miközben kikísérem őket, eléggé elfoglaltak vagyunk, feleli Picaszszájú, a bejárati ajtó felé tolja Csabát, eltűnnek a lépcsőfordulóban, az ablakhoz sietek, a járda mellett ott áll Csaba kocsija

Szórakozottan dúdolok, Rétingréti, Rétingréti

Gréti megint a fűben ül, a fiúk körbetáncolják, Gréti kacag, jobbra-balra dől, aztán a keserű arcú, idős Gréti a válását meséli a metrón, Csabáról érdeklődik, és rám mutat, egy bár lesz, magyarázza

Hirtelen megértem, mit mondott Gréti a metrón, nem bárról beszélt, Csabát emlegette, és rám mutatott, mindig azt hittük, belőletek egy pár lesz

A járdán megjelennek Csabáék, a Picaszszájú ül a volánhoz, na persze, Csaba visszanéz, észrevesz az ablakban, tétován felém int, a Picaszszájú dudál, Csaba eltűnik a kocsiban, csikorgó indítás, az autó is eltűnik

Új Forrás 2018/9 – Laczkó Mária: Régen mindig sütött a nap

